

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT MOLIIYASI TIZIMIDAGI ISLOHOTLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI

Choriyev Shahrux Xurshid o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya akademiyasi 1-bosqich magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14720653>

Annotatsiya. O'zbekiston Respublikasida davlat moliyasi tizimidagi islohotlar bir qator muhim yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Ular moliya boshqaruvi, byudjet tizimi, daromadlar bazasi, investitsiyalar va nazorat hamda hisobdorlikni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: moliya, davlat moliyasi, davlat moliyasini boshqarish, taraqqiyot strategiyasi.

MAIN DIRECTIONS OF REFORMS IN THE PUBLIC FINANCE SYSTEM IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Abstract. Reforms in the public finance system in the Republic of Uzbekistan include a number of important directions. They include financial management, the budget system, the revenue base, investments, and control and accountability.

Keywords: finance, public finance, public finance management, development strategy.

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН

Аннотация. Реформы в системе государственных финансов Республики Узбекистан включают ряд важных направлений. Они включают финансовое управление, бюджетную систему, доходную базу, инвестиции, а также контроль и подотчетность.

Ключевые слова: финансы, государственные финансы, управление государственными финансами, стратегия развития.

Bugungi kunda jamiyat va davlat hayotining barcha sohalari shiddat bilan rivojlanayotgani islohotlarni mamlakatimizning jahon sivilizatsiyasi yetakchilari qatoriga kirish yo'lida tez va sifatli ilgarilashini ta'minlaydigan davlat moliyasini boshqarishni takomillashtirishga asoslangan holda amalga oshirishni taqozo etadi.

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida mamlakatimizda davlat moliyasining barqarorligini ta'minlashga qaratilgan islohotlar izchillik bilan amalga oshirilmoqda. Bu borada muhtaram Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyevning quyidagi fikrlarini keltirib o'tish joizdir, "Makroiqtisodiy barqarorlikni yanada mustahkamlash va iqtisodiy o'sishning yuqori sur'atlarini saqlab qolish, jumladan, Davlat byudjeti barcha darajada mutanosib, milliy valyuta va ichki bozordagi narx darajasi barqaror bo'lishini ta'minlash - eng muhim ustuvor vazifamizdir".

Mustaqillik yillarida mamlakatda huquqiy demokratik davlat, kuchli fuqarolik jamiyati qurishga, erkin bozor munosabatlariga va xususiy mulk ustuvorligiga asoslangan iqtisodiyotni rivojlantirishga, xalq osoyishta va farovon hayot kechirishi uchun shart-sharoitlar yaratishga, xalqaro maydonda O'zbekistonning munosib o'rin egallashiga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar amalga oshirildi. Bugungi kunda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va mamlakat taraqqiyotini jadallashtirishning muhim ustuvorliklarini hamda aniq marralarini belgilash vazifasini amalga oshirish yo'lida aholining keng qatlamlari, jamoatchilik va ishbilarmon doiralar vakillari, davlat organlarining rahbarlari va mutaxassisleri bilan amaliy suhbat hamda muhokamalar olib borildi, shuningdek, amaldagi qonun hujjatlari, milliy va xalqaro tashkilotlarning axborot-tahliliy materiallari, ma'ruzalari, tavsiyalari va sharhlari o'rganildi, rivojlangan xorijiy mamlakatlar tajribasi tahlil qilindi.

O'zbekiston davlat moliyasi islohotlari mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash maqsadida amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar bir qator muhim yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

Byudjet daromadlari: O'zbekiston hukumati davlat byudjetining daromadlarini oshirish uchun soliq tizimini modernizatsiya qilmoqda. Bu jarayonda yangi soliq turlari, masalan, aksiz solig'i va boshqa soliq turlari joriy etilmoqda. Shuningdek, soliq to'lovchilarni ro'yxatdan o'tkazish va elektron soliq tizimlarini joriy etish orqali soliq bazasini kengaytirish maqsad qilingan.

Davlat qarzi: Davlat qarzini boshqarish strategiyasi ishlab chiqilmoqda. Bu strategiya ichki va tashqi qarzlarni optimallashtirishga qaratilgan bo'lib, davlatning qarz olish va uni qaytarish jarayonlarini samarali boshqarishga yordam beradi. Shuningdek, davlat qarzining barqarorligini ta'minlash uchun yangi mexanizmlar ishlab chiqilmoqda.

Moliyaviy resurslarni taqsimlash: Davlat xarajatlari ijtimoiy sohalarga, ta'lim va sog'liqni saqlashga ko'proq e'tibor qaratish orqali taqsimlanmoqda. Bu jarayonda ijtimoiy himoya va sog'liqni saqlash tizimlarini rivojlantirishga alohida e'tibor berilmoqda.

Investitsiya dasturlari: O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun davlat investitsiya dasturlari ishlab chiqilmoqda. Bu dasturlar infratuzilma va sanoatni rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, xorijiy va mahalliy investitsiyalarni jalb qilishga yordam beradi.

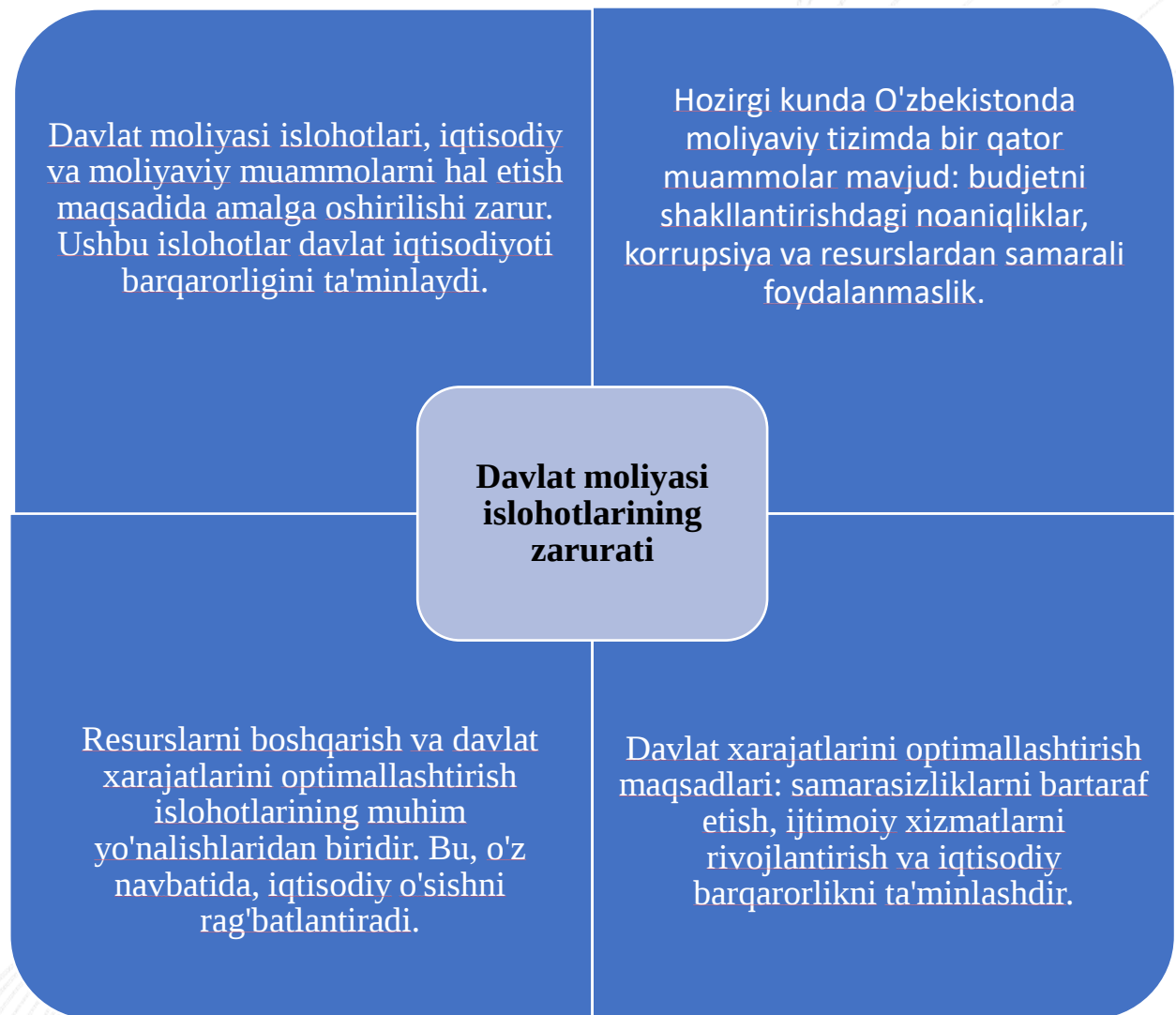
Xalqaro moliya tashkilotlari bilan hamkorlik: O'zbekiston xalqaro moliya tashkilotlari, masalan, Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi bilan hamkorlikni kuchaytirmoqda. Bu hamkorlik moliyaviy resurslarni jalb qilish va islohotlarni amalga oshirishda yordam beradi.

Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik orqali O'zbekiston o'z iqtisodiy barqarorligini oshirish va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlarni amalga oshirmoqda.

Moliyaviy nazorat va audit: Davlat moliyasini boshqarish jarayonida moliyaviy nazorat va audit tizimlarini takomillashtirishga alohida e'tibor berilmoqda. Bu jarayon davlat xarajatlarining samaradorligini oshirish va moliyaviy resurslardan foydalanishni yaxshilashga yordam beradi.

Ushbu islohotlar O'zbekistonning moliyaviy barqarorligini ta'minlash, ijtimoiy farovonlikni oshirish va iqtisodiy rivojlanishga xizmat qilmoqda. Mamlakatning moliyaviy tizimini modernizatsiya qilish va xalqaro standartlarga moslashtirish orqali O'zbekiston o'z iqtisodiy o'sishini davom ettirishni maqsad qilmoqda.

Davlat moliyasi islohotlarining zarurati



Islohotlarning asosiy maqsadlari. O'zbekiston Respublikasida davlat moliyasi tizimidagi islohotlarning asosiy maqsadlari:

- Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish: Mamlakatning iqtisodiy barqarorligini oshirish va investitsiyalarni jalb qilish.
- Davlat moliyasining barqarorligini ta'minlash: Davlat xarajatlari va daromadlari o'rtasidagi muvozanatni saqlash.

- Moliya tizimidagi shaffoflikni oshirish: Moliya faoliyatida shaffoflikni ta'minlash va korrupsiyani kamaytirish.

- Ijtimoiy adolatni ta'minlash: Ijtimoiy himoya va adolatli taqsimotni oshirish orqali aholi farovonligini yaxshilash.

Islohotlarning ijtimoiy ta'siri. Ijtimoiy xizmatlarga sarflanadigan mablag'lar, davlat moliyasi islohotlari orqali oshirilishi rejalashtirilmoqda. Bu, sog'liqni saqlash, ta'lim va ijtimoiy xizmatlar sifatini yaxshilashga yordam beradi. Mamlakatlar o'rtasida ijtimoiy xizmatlarga ajratilgan mablag'lar foizining oshishi, aholi farovonligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Aholi daromadlarini oshirish, davlat moliyasi islohotlarining asosiy maqsadlaridan biridir.

Bu, daromadlarni taqsimlash tizimini takomillashtirish va yangi ish o'rinlarini yaratish orqali amalga oshiriladi. Ijtimoiy himoya tizimini mustahkamlash, eng muhtoj qatlamlarga yordam berish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Kelajak uchun strategiyalar.

1. Innovatsion moliya vositalarini joriy etish: Yangi moliyaviy instrumentlar va texnologiyalarni qo'llash orqali iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va raqobatdoshligini oshirish.

2. Moliya siyosatini optimallashtirish: Moliya siyosatini takomillashtirish orqali davlat xarajatlarini samarali boshqarish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash.

3. Davlat moliyasining raqobatbardoshligini oshirish: Davlat moliyasi sohasida innovatsiyalarni joriy etish va davlat xizmatlarini yaxshilash orqali raqobatbardoshlikni oshirish.

4. Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish: Ushbu strategiyalar orqali barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash.

Moliyaviy boshqaruvda inson resurslarini rivojlantirish. Kadrlar tayyorlash va malaka oshirish moliyaviy boshqaruvda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zarurdir. Ushbu jarayonlar orqali xodimlarning malakasi oshadi, bu esa tashkilotning umumiy samaradorligini oshiradi. Misol uchun, moliyaviy tahlil va risklarni boshqarish bo'yicha treninglar xodimlarga zamonaviy usullarni o'zlashtirishga yordam beradi. Ta'lim va o'quv dasturlarida innovatsiyalar joriy etilishi, xodimlar o'rtasida bilim almashinuvi orqali yanada samarali natijalarga erishishga imkon beradi. Boshqa kompaniyalar bilan hamkorlikda o'quv dasturlarini ishlab chiqish va malakali mutaxassislar bilan tajriba almashish, moliyaviy boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishga yordam beradi.

Kelajakda moliyaviy boshqaruvni rivojlantirish istiqbollari

1. O'zbekiston moliya tizimining rivojlanish istiqbollari: O'zbekiston moliya tizimi global iqtisodiy o'zgarishlarga moslashib, yangi imkoniyatlar yaratish uchun modernizatsiya qilish zarur.

Moliyaviy texnologiyalar va raqamli xizmatlar rivojlanishi, moliya bozorlarining diversifikatsiyasi va yangi investitsion imkoniyatlar yaratish muhim ahamiyatga ega.

2.Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik: Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik, iqtisodiy o'sishni ta'minlash va moliyaviy resurslarni yanada samarali boshqarish uchun zarur. Ushbu hamkorlik doirasida davlatning moliyaviy yordam va resurslarni taqsimlashdagi roli, shuningdek, xususiy sektorning innovatsion g'oyalarni amalga oshirishdagi o'rni ko'rib chiqilishi kerak.

3.Moliyaviy boshqaruvning barqarorligi va o'sishi: Moliyaviy boshqaruvning barqarorligi, kompaniyalar va tashkilotlar uchun uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishda muhim rol o'ynaydi. Barqaror moliyaviy boshqaruv strategiyalari, resurslarni oqilona taqsimlash va risklarni boshqarish orqali o'sishni ta'minlaydi.

4.Strategik rejalashtirish va investitsiyalar: Strategik rejalashtirish, moliyaviy boshqaruvning asosiy jihatlaridan biri bo'lib, kelajakdagi investitsiyalarni rejalashtirish va amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Investitsiya strategiyalari, moliyaviy resurslarni jalb qilish va ularni samarali utilizatsiya qilishga qaratilgan bo'lishi lozim.

O'zbekiston iqtisodiyoti uchun yangi imkoniyatlar

O'zbekiston iqtisodiyoti yangi imkoniyatlar va innovatsiyalar bilan to'lib-toshgan.

Mamlakatda raqamli texnologiyalar, qishloq xo'jaligi va sanoat sohalaridagi yangiliklar iqtisodiy o'sishni ta'minlashga yordam beradi. Innovatsiyalar orqali ish o'rinlari yaratilmoqda va iqtisodiy diversifikatsiya amalga oshirilmoqda. Mahsulotlar va xizmatlar diversifikatsiyasi:

- Qishloq xo'jaligida yangi mahsulotlar ishlab chiqarish.
- Turizm sohasida xizmatlarning kengayishi
- Sanoatda yuqori texnologiyali mahsulotlarning ishlab chiqarilishi. Tashqi investitsiyalarni jalb qilish:
- Infratuzilma loyihalariga xorijiy investitsiyalarni jalb etish.
- Xususiy sektorni rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish. Raqobatbardosh bozorlarni rivojlantirish: O'zbekiston raqobatbardosh bozorlarni rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni amalga oshirmoqda. Bu, bir tomondan, ichki iste'mol bozorini kengaytirish, ikkinchi tomondan esa eksport imkoniyatlarini oshirish orqali amalga oshirilmoqda.

Davlatning iqtisodiy strategiyadagi roli mamlakatning barqaror rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Davlat, moliyaviy resurslarni to'g'ri taqsimlab, ijtimoiy dasturlarni amalga oshirish orqali aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

- Moliyaviy resurslar va ularni taqsimlash: Mamlakat byudjeti va xorijiy investitsiyalar orqali moliyaviy resurslar yaratilib, ularning samarali taqsimlanishi iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.
- Ijtimoiy dasturlar va ularning ta'siri: Ijtimoiy dasturlar, xususan, ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida xalqning ijtimoiy farovonligini oshirishga qaratilgan.

O'zbekiston tajribasi va natijalari: O'zbekiston iqtisodiyoti davlat ishtirokida barqaror rivojlanishga erishdi. Davlat tomonidan olib borilayotgan islohotlar va ijtimoiy dasturlar orqali aholi farovonligini oshirishga erishildi.

Xulosa. Moliya islohotlari O'zbekiston iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlash maqsadida amalga oshiriladi. Ushbu islohotlar davlat moliyasini samarali boshqarish, byudjetni shakllantirish va xarajatlarni optimallashtirishga qaratilgan. Ijtimoiy ta'siri sifatida, bu islohotlar aholining turmush farovonligini oshirishga, ish o'rinlarini yaratishga va ijtimoiy xizmatlarni yaxshilashga yordam beradi. Kelajakda, moliya islohotlari davom etishi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun yangi strategiyalar ishlab chiqilishi zarur.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi" to'g'risidagi PF-60 farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "2020-2024 yillarda O'zbekiston Respublikasi davlat moliyasini boshqarish tizimini takomillashtirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori. 2020 yil
3. Jumanioyov, I. (2018). Impact of Development Finance Institutions on Economic Growth: Implications for Reconstruction and Development Fund of Uzbekistan. International Journal of Management Science and Business Administration, 4(2), 84-88.
4. Sh.K.Hamdammov, B.I.Nurmuxamedova „ Davlat moliyasi''. 2021